

Інноваційний потенціал підприємства: сутність, складові та фактори впливу

Епіфанова І.Ю.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів та інноваційного менеджменту
Вінницького національного технічного університету

Гладка Д.О.

студентка
Вінницького національного технічного університету

Стаття присвячена дослідженню основних підходів до визначення сутності інноваційного потенціалу підприємства. Узагальнено та доповнено поняття «інноваційний потенціал підприємства». Визначено основні складові інноваційного потенціалу, систематизовано фактори зовнішнього та внутрішнього середовища, які здійснюють вплив на формування інноваційного потенціалу підприємства, проаналізовано показники оцінки інноваційного потенціалу. В контексті вирішення проблеми визначено, що ефективний інноваційний потенціал є ключовим фактором успіху діяльності підприємства.

Ключові слова: інноваційний потенціал, підприємство, інноваційний клімат, розвиток, ефективність.

Епіфанова И.Ю., Гладка Д.А. ИННОВАЦИОННЫЙ ПОТЕНЦИАЛ ПРЕДПРИЯТИЯ: СУЩНОСТЬ, СОСТАВЛЯЮЩИЕ И ФАКТОРЫ ВЛИЯНИЯ

Статья посвящена изучению основных подходов к определению сущности инновационного потенциала предприятия. Обобщено и дополнено понятие «инновационный потенциал предприятия». Определены основные составляющие инновационного потенциала, систематизированы факторы внешней и внутренней среды, которые оказывают влияние на формирование инновационного потенциала предприятия, проанализированы показатели оценки инновационного потенциала. В контексте решения проблемы определено, что эффективный инновационный потенциал является ключевым фактором успеха деятельности предприятия.

Ключевые слова: инновационный потенциал, предприятие, инновационный климат, развитие, эффективность.

Yepifanova I.Yu., Hladka D.A. INNOVATIVE POTENTIAL OF THE ENTERPRISE: ESSENCE, COMPONENTS AND FACTORS OF INFLUENCE

The article is devoted to the study of the main approaches to the definition of the essence of the innovative potential of the enterprise, the concept of the "innovative potential of the enterprise" is generalized and supplemented. The main components of the innovative potential are determined, the factors of the external and internal environment systematizing the formation of the innovative potential of the enterprise are systematized, the indicators of the innovation potential estimation are analyzed. In the context of solving the problem, it is determined that an effective innovative potential is a key factor in the success of the enterprise.

Keywords: innovative potential, enterprise, innovative climate, development, efficiency.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Активне впровадження у виробництво новітніх досягнень науки і техніки набуває особливої популяризації у сучасній світовій економіці. Глобалізація ставить перед урядами більшості країн проблемні завдання пошуку нових форм та методів адаптації національного, економічного та політико-правового середовища. У період світової економічної кризи конкурентоспроможними є підприємства та галузі, що активно впроваджують та використовують інноваційні технології. Разом з тим, залежність України від імпорту, значні масштаби якого створюють умови для вимивання коштів з економіки країни, знищують

перспективу створення нових робочих місць та сприяння інноваційному розвитку. Позитивні тенденції хоча й спостерігалися протягом кількох років, але вони мають переважно короткостроковий характер і змінювалися протилежними зрушеннями в економіці. Ці процеси характеризують інноваційний процес в Україні як нестійкий та позбавлений чітких довгострокових стимулів для інноваційної діяльності. Становлення держави, як високотехнологічної конкурентоспроможної, неможливе без впровадження новітніх технологій в рині галузі діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження сутності та структури іннова-

ційного потенціалу, факторів впливу, формування методичних підходів до його оцінювання є предметом дослідження таких вчених як В.М. Гейця, М.П. Войнаренка, Є.С. Галушка, В.Н. Гуніна С.М. Ілляшенка, Н.С. Краснокутської, М.О. Кравченко, А.А. Кутейнікова, Н.І. Лапіна, І.В. Новікової, А.І. Пригожина, О.С. Федоніна, С.В. Філіппової, Й. Шумпетер, Н.І. Чухрай та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значну кількість досліджень за даною темою, досі існують протиріччя щодо змісту, структури інноваційного потенціалу та факторів впливу.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою даної статті є систематизація підходів до визначення сутності інноваційного потенціалу підприємства, його складових та факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, які здійснюють вплив на формування рівня інноваційного потенціалу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інноваційний потенціал складається з двох основних понять – це «інновація» та «потенціал». Усі визначення сутності дефініції «інновація» ґрунтуються на визначенні Й. Шумпетера, який розумів під інноваціями використання нових комбінацій існуючих про-

дуктивних сил для вирішення комерційних завдань [1]. Потенціал можна розглядати двосторонньо: з однієї сторони він є результатом використання потенційних можливостей, проте з іншої – фактором подальшого саморозвитку в результаті здійснення діяльності.

В науковій літературі поняття «інноваційний потенціал» характеризується різноманітністю існуючих підходів, які узагальнено в таблиці 1.

Таким чином, як видно з табл. 1, існує декілька підходів до визначення інноваційного потенціалу:

- з точки зору наявних ресурсів;
- з точки зору можливості використання ресурсів

У загальному розумінні, виходячи з вищевикладених значень, під інноваційним потенціалом варто вважати сукупність наявних інтелектуальних, технологічних, фінансово-економічних, науково-виробничих ресурсів з відповідним їх інфраструктурним забезпеченням, які здатні створювати нові знання та ефективний механізм комерціалізації та сприяти розвитку.

Виділяють базові складові для здійснення інноваційної діяльності (рис. 1), які є сукупністю елементів, необхідних для вирішення

Таблиця 1

Систематизація підходів до визначення сутності інноваційного потенціалу (на основі [2-8])

Автор	Інноваційний потенціал підприємства – це
Шилова О.Ю., Чермошенцева Є.С. [2]	результат наявності ресурсів (що характеризують кількість і якість факторів виробництва в певних умовах), залучених для досягнення поставлених цілей за допомогою існуючих методів регулювання і координації діяльності суб'єкта господарювання на засадах соціального менеджменту.
Хмизова О.В. [3]	інтегральна сукупність взаємопов'язаних у певних соціально-економічних формах ресурсів, яка характеризує можливість (здатність) підприємства під дією зовнішніх і внутрішніх факторів створювати й ефективно впроваджувати інновації з метою досягнення інноваційних стратегічних змін, підвищення економічної ефективності та конкурентоспроможності підприємства
Закон України «Про інноваційну діяльність» [4]	сукупність науково-технологічних, фінансово-економічних, виробничих, соціальних та культурно-освітніх можливостей країни (галузі, регіону, підприємства тощо), необхідних для забезпечення інноваційного розвитку економіки
Федулова Л.І. [5]	міра готовності організації виконати завдання, → що забезпечують досягнення поставленої інноваційної мети, → тобто міра готовності до реалізації проекту чи програми інноваційних стратегічних змін
Гурочкіна В.В. [6]	здатність до змін, покращення, прогресу, це джерело розвитку
Володін С.А., Чекамова О.І. [7]	наявність та го-товність до використання системи засобів і ресурсів при веденні інноваційної діяльності з метою одержання конкурентних переваг
Глушенкова А.А. [8]	наявність ресурсів у поєднанні з умовами, які забезпечують сукупну можливість підприємства генерувати нові знання та впроваджувати інновації

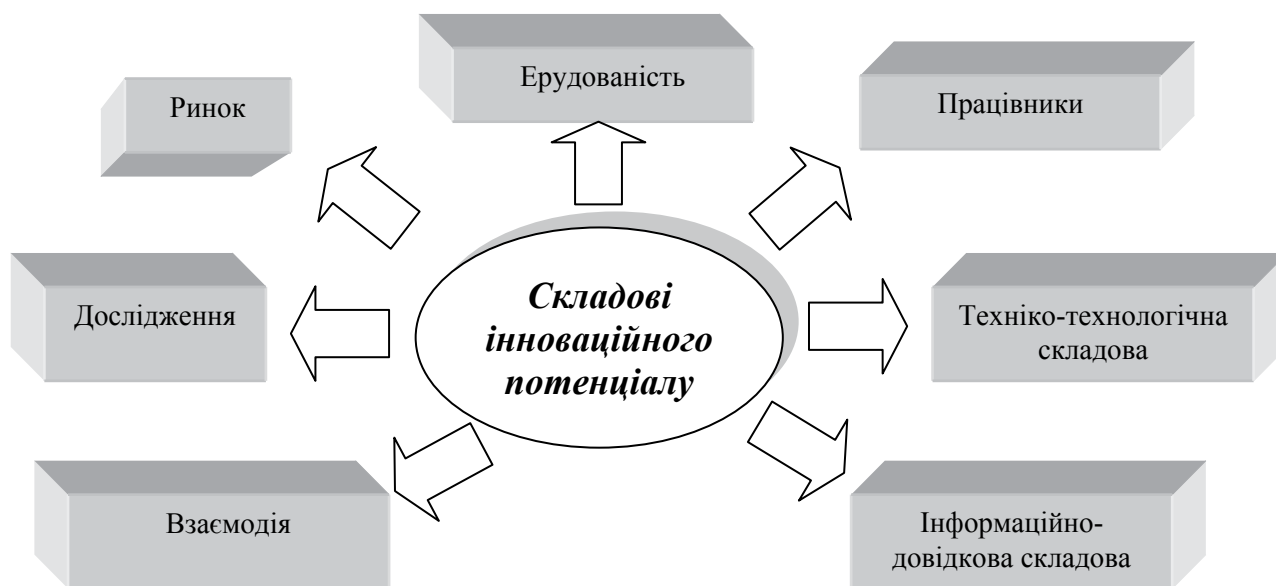

Рис. 1. Складові інноваційного потенціалу підприємства

конкретних виробничих завдань та відображають готовність підприємства для їх рішення. Складовими інноваційного потенціалу є [9-12]:

1. Ринок – характеризує відповідність можливостей підприємства зовнішнім ринковим потребам інновацій, які формуються ринковим середовищем;

2. Ерудованість – визначає можливості до створення та прийняття ідей, задумів, новацій і доведення їх до рівня нових технологій, конструкцій, організаційних і управлінських рішень;

3. Працівники – визначається чисельністю персоналу, його розподілом за фаховою підготовкою, підрозділами на рівні, що відповідає сучасному розвитку науки та техніки;

4. Техніко-технологічна складова – показує здатність гнучкості та оперативності реагування виробничих потужностей підприємства потребам ринку;

5. Інформаційно-довідкова – є показником інформаційної забезпеченості підприємства, ступінь повноти і точності інформації, необхідної для прийняття ефективних інноваційних рішень;

6. Взаємодія – визначає можливості приведення у відповідність різноспрямованих інтересів суб'єктів інноваційного процесу (рівень надійності взаємодії з суб'єктами інноваційного процесу);

7. Дослідження – характеризує наявність запасу результатів науково-дослідних робіт достатнього для утворення нових знань, можливість проведення досліджень з метою пере-

вірки ідей інновацій і оцінки застосування інновацій у процесі виробництва нової продукції.

На рівень інноваційного потенціалу впливають не лише наявні та перспективні ресурси, можливості та здатності, проте й вплив середовища господарювання. В цілому, вплив середовища господарювання на інноваційний потенціал розрізняють в розрізі ендогенних та екзогенних факторів.

Ендогенна складова інноваційного потенціалу – це фактор, що забезпечує дієздатність й ефективність функціонування інших його елементів (рис. 2). Ендогенні фактори прямо діють на інноваційний потенціал та визначають його, тому потребують особливої уваги зі сторони керівництва. До них можна віднести можна віднести [6-13]:

- історію та імідж підприємства;
- стратегічні пріоритети;
- якість менеджменту;
- маркетинг;
- виробництво,
- фінансовий стан;
- економічний стан.

Підприємства повинні концентрувати увагу не тільки на внутрішніх справах, але й виявляти та враховувати у своїй діяльності вплив зовнішнього середовища. При розкритті інноваційного потенціалу виникає проблема в подоланні зовнішніх бар'єрів, яким можна дати означення інноваційний клімат. Інноваційний клімат (країни, регіону, підприємства) можна розглядати як всі фактори зовнішнього середовища, що впливають на інноваційний потенціал підприємства (рис. 3).

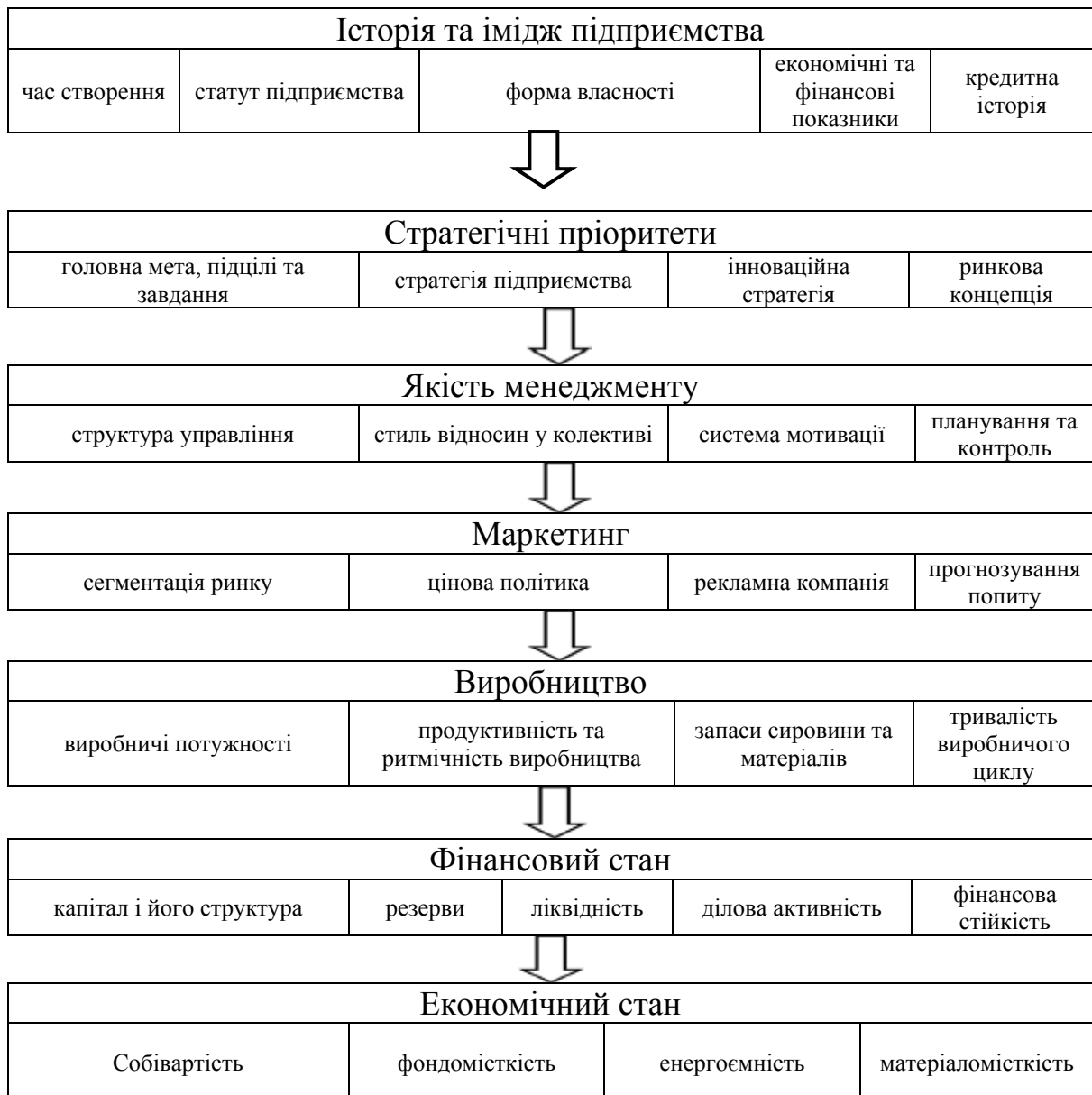

Рис. 2. Ендогенні фактори інноваційного потенціалу

Кожен з наведених факторів прямо чи опосередковано може здійснювати як позитивний, так і негативний вплив у певний період часу та за певних обставин, а також зумовлює появу нових можливостей для підприємства. Необхідно відзначити, що екзогенні фактори не мають такого сильного впливу, як ендогенні. Разом з тим, за відсутності реагування керівництва підприємства на певні зміни в зовнішньому середовищі, можна суттєво погіршити інноваційний потенціал.

Таким чином, для успішного управління інноваційним потенціалом підприємства повинні постійно відслідковувати зміни інноваційного клімату, а також систематично

працювати над покращенням внутрішнього середовища на підприємстві.

Висновки з цього дослідження. Отже, систематизація підходів до сутності інноваційного потенціалу підприємства показала, що ним є сукупність наявних інтелектуальних, технологічних, фінансово-економічних, науково-виробничих ресурсів з відповідним їх інфраструктурним забезпеченням, які здатні створювати нові знання та ефективний механізм комерціалізації та сприяти розвитку. Інноваційний потенціал формується під впливом низки екзогенних та ендогенних факторів і включає в себе різні складові, управління якими сприятиме підвищенню економічного розвитку підприємства.

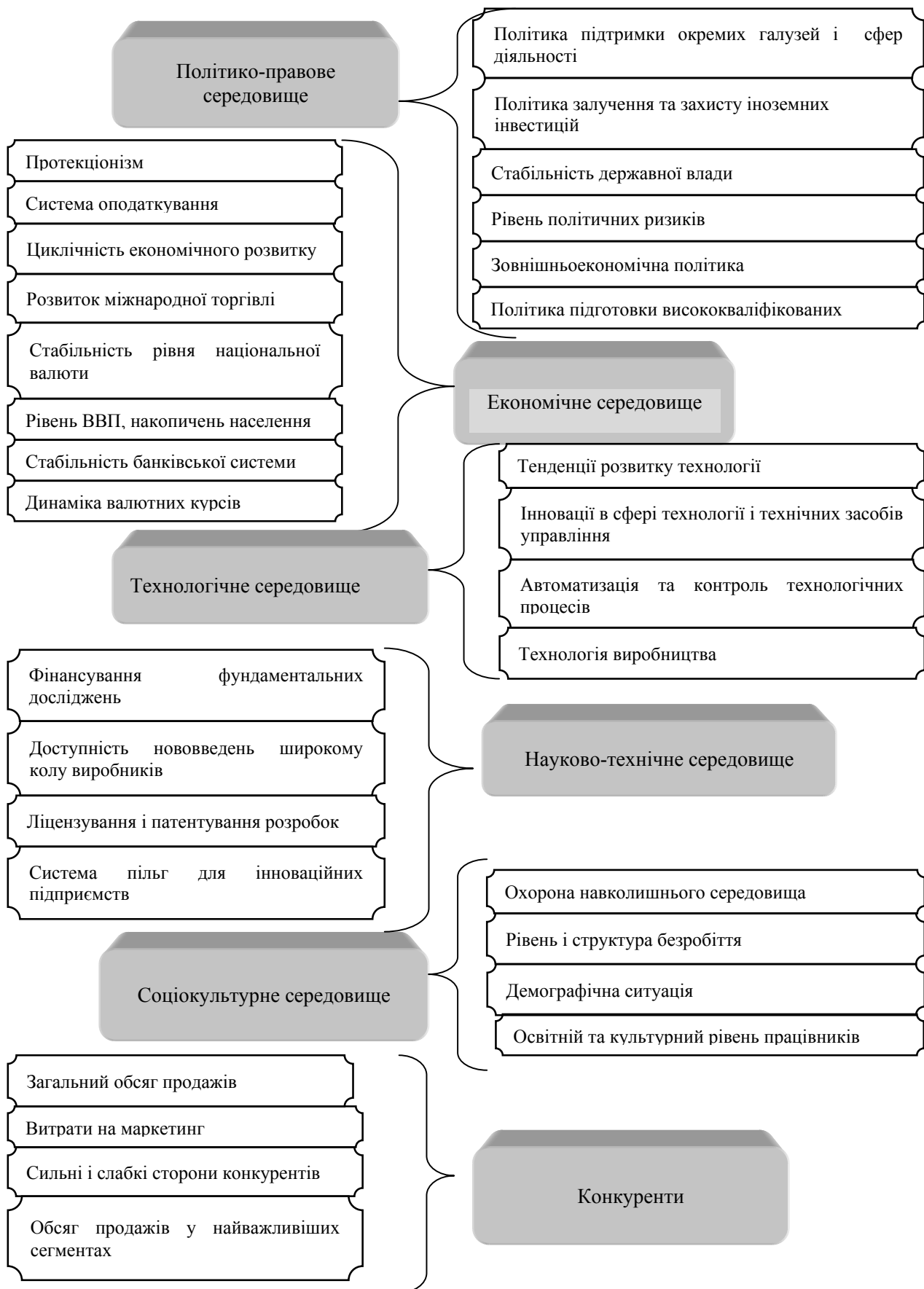

Рис. 3. Фактори впливу екзогенного середовища на інноваційний потенціал (розроблено за даними [6-13])

ЛІТЕРАТУРА:

1. Шумпетер Й. Теория экономического развития / Й. Шумпетер ; пер. с нем. В. С. Автономова, М. С. Любского, А. Ю. Чепуренко. – М. : Прогресс, 1982. – 456 с.
2. Шилова О. Ю. Інноваційний потенціал підприємства: сутність і механізм управління / Шилова О. Ю., Чермошенцева Є. С. // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2012. – № 1. – С. 220-227.
3. Хмизова О. В. Напрями розвитку інноваційного потенціалу підприємства / Хмизова О. В., Сисан О. М. // Наукові праці. Економіка. – 2016. – Т. 285. – № 273. – С. 83-88.
4. Про інноваційну діяльність [Електронний ресурс]: Закон України № 40-IV від 4.07.2002 із змінами, внесеними згідно із Законами від 16.10.2012. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/40-15>
5. Федулова Л.І. Інноваційний потенціал підприємства як фактор забезпечення результативності реструктуризації / Л.І. Федулова, М.О. Колош // Наукові праці МАУП. – 2007. – Вип. 3. – С. 48.
6. Інноваційний потенціал підприємства: сутність та система захисту [Електронний ресурс] / В.В. Гурочкіна // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2015. – № 5 (21). – С. 51-57. – Режим доступу: <http://economics.opu.ua/files/archive/2015/No5/51.pdf>.
7. Володін С. А. Теоретичні засади формування і реалізації інноваційного потенціалу в розвитку економіки / С. А. Володін, О. І. Чекамова // Економіка АПК. – 2017. – № 5. – С. 65-72. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/E_apk_2017_5_12.
8. Глушенкова А.А. Структура інноваційного потенціалу підприємств сфери телекомунікацій та інформатизації / Глушенкова А.А. // Економіка. Менеджмент. Бізнес». – 2016. – № 4 (18). – С. 100-106.
9. Сиротинська Н. М. Сутність інноваційного потенціалу промислових підприємств / Н. М. Сиротинська // Економічний простір. – 2011. – 55. – С. 255-260.
10. Ареф'єва О.В., Коренков О. В. Управління потенціалом розвитку підприємства: монографія / О. В. Ареф'єва, О. В. Коренков. – К.: ГРОТ, 2004.
11. Ілляшенко С. М. Управління інноваційним розвитком: проблеми концепції, методи: навч. посіб. / С. М. Ілляшенко. – Суми: Університетська книга, 2003. – 278с.
12. Джеджула В. В. Інноваційна діяльність як чинник конкурентоспроможності підприємств // Джеджула В. В., Єпіфанова І. Ю., Цвик О. Г. // Інвестиції: практика та досвід. – 2017. – № 4. – С. 5–8.
13. Джеджула В. В. Особливості формування інноваційної стратегії вітчизняними підприємствами / І. Ю. Єпіфанова, В. В. Джеджула // Інноваційні, фінансові та технічні аспекти діяльності підприємств: колективна монографія / за заг. ред. Л.М. Савчук, Марія Фіс. – Дніпро: Пороги, 2017. – С. 33-42.

REFERENCES:

1. Shumpeter Y. Teoriya ekonomicheskogo razvitiya / Y. Shumpeter ; per. s nem. V. S. Avtonomova, M. S. Lyubskogo, A. Yu. Chepurenko. – M. : Progress, 1982. – 456 s.
2. Shilova O. Yu. Innovatsiyuy potentsial pidpriemstva: sutnist' i mekhanizm upravlinnya / Shilova O. Yu., Chermoshentseva E. S. // Marketing i menedzhment innovatsiy. – 2012. – № 1. – S. 220-227.
3. Khmizova O. V. Napryami rozvitku innovatsiyynogo potentsialu pidpriemstva / Khmizova O. V., Cisan O. M. // Naukovi pratsi. Ekonomika. – 2016. – T. 285. – № 273. – S. 83-88.
4. Pro innovatsiyynu diyal'nist' [Elektronniy resurs]: Zakon Ukraini № 40-IV vid 4.07.2002 iz zminami, vnesenimi zgidno iz Zakonami vid 16.10.2012. – Rezhim dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/40-15>
5. Fedulova L.I. Innovatsiyuy potentsial pidpriemstva yak faktor zabezpechennya rezul'tativnosti restrukturyzatsii / L.I. Fedulova, M.O. Kolosh // Naukovi pratsi MAUP. – 2007. – Vip. 3. – S. 48.
6. Innovatsiyuy potentsial pidpriemstva: sutnist' ta sistema zakhistu [Elektronniy resurs] / V.V. Gurochkina // Ekonomika: realii chasu. Naukoviy zhurnal. – 2015. – № 5 (21). – S. 51-57. – Rezhim dostupu: <http://economics.opu.ua/files/archive/2015/No5/51.pdf>.
7. Volodin S. A. Teoretichni zasadi formuvannya i realizatsii innovatsiyynogo potentsialu v rozvitku ekonomiki / S. A. Volodin, O. I. Chekamova // Ekonomika APK. – 2017. – № 5. – S. 65-72. – Rezhim dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/E_apk_2017_5_12.
8. Glushenkova A.A. Struktura innovatsiyynogo potentsialu pidpriemstv sferi telekomunikatsiy ta informatyzatsii / Glushenkova A.A. // Ekonomika. Menedzhment. Biznes». – 2016. – № 4 (18). – S. 100-106.
9. Sirotins'ka N. M. Sutnist' innovatsiyynogo potentsialu promislivikh pidpriemstv / N. M. Sirotins'ka // Ekonomichniy prostir. – 2011. – 55. – S. 255-260.
10. Aref'eva O.V., Korenkov O. V. Upravlinnya potentsialom rozvitku pidpriemstva: monografiya / O. V. Aref'eva, O. V. Korenkov. – K.: GROТ, 2004.

11. Ilyashenko S. M. Upravlinnya innovatsiyim rozvitkom: problemi kontseptsii, metodi: navch. posib. / S. M. Ilyashenko. – Sumi: Universitets'ka kniga, 2003. -278s.
12. Dzhedzhula V. V. Innovatsiyna diyal'nist' yak chinnik konkurentospromozhnosti pidpriemstv // Dzhedzhula V. V., Epifanova I. Yu., Tsvik O. G. // Investitsii: praktika ta dosvid. – 2017. – № 4. – S. 5–8.
13. Dzhedzhula V. V. Osoblivosti formuvannya innovatsiynoi strategii vitchiznyanimi pidpriemstvami / I. Yu. Epifanova, V. V. Dzhedzhula // Innovatsiyni, finansovi ta tekhnichni aspekti diyal'nosti pidpriemstv: kolektivna monografiya / za zag. red. L.M. Savchuk, Maria Fic. – Dnipro: Porogi, 2017. – S. 33-42.